

LUMINA.

Ess de dóve ori in septemana:
Joi-a si Dominec'a.

Pretulu de prenumeratiune:

pre anu intregu	6 fl. v. a.
„ diumetate de anu	3 fl. v. a.
„ patrariu de anu	1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu	9 fl. v. a.
„ diumetate de anu	4 fl. 50 cr.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésca.

Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 160 de cuvinte (spatiu de 20 sime garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl., intielegandu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiulu publicatiuniloru se se anticipe

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

PARTE OFICIALE.

Nr. 1472. Pres.

Cerculariu

catra tóte oficiele protopresbiterali si parochiali din eparchi'a Aradului.

In 20. Novembre vechiu, adeva in 2. Decembre nou a. c. se implinesce unu patrariu de secolu, ani intregi douedieci si cincii, decandu Maiestatea Sa domnitoriulu Imperatu si Rege apostolicu alu nostru Franciscu Iosifu I. a pasitu pe tronulu gloriosu alu strabuniloru Sei.

Periodulu acest'a de mare insemnătate in istori'a patriei, cuprinde locu insemnatu si in istori'a bisericii nóstre nationali; pentrucá biserica nóstra din partile Ungariei si ale Transilvaniei in decursulu acestoru douedieci si cincii de ani si-a recastigatu autonomi'a sa, a devenitu a fi in statulu nostru egal indreptatita cu alte biserici, si si-a potutu pune in viétia institutiunile primitive, care i asecuréza prosperare in viitoriu.

Pornirea acést'a spre bine a trebiloru bisericii nóstre dupa Dumnedieu avemu a o multiamí la loculu primu Maiestatei Sale cesaree si apostolico-regesci, carele condusu de sentiulu dreptatei si de parintésca ingrigire pentru supusii sei de ori-ce confesiune, ni a garantatu autonomi'a si institutiunile bisericesci, de care ne bucuramu dreptu temeiu la prosperarea nóstra in viitoriu.

Petrunsu de acestea si de alte multe motive ale sentiulu de gratitudine si devotamentu omagialu catra preabunulu Domnitoriu alu nostru, voiu intempiná de securu vointi'a clerului si a poporului eparchiei nóstre, candu cu acésta vinu a poftí pre onorat'a preotime parochiala: ca in Duminec'a viétoria se faca atentu in biserica pre credintiosulu poporu la diu'a aniversaria a intronarii Maiestatei Sale, carea va fi Marti in 20. Noembre (2. Decembre) a. c. si va fi totu-odata o serbare jubiliara in monarchi'a intréga; apoi in acést'a di prin celebrarea santei liturgie inpreunate cu rogatiunile si cu docsologi'a indatinata la nascerea Maiestatei Sale, se contribue la festivitátea, ce va se se manifesteze pretotindenia in acésta di jubileara.

Oficiele protopresbiterale sunt poftite, a spedí cu tóta celeritatea cerculariulu presinte la senguraticele oficie parochiali din tracturile lor.

Aradu, ¹³/₂₅. Noembre, 1873.

Mironu Romanul, m. p.
archimandritu si vicariu episcopescu.

PARTE NEOFICIALE.

Aradu, 12 Noembre 1873.

Acést'a e diu'a, carea a facut'o Domnulu se ne bucuramu si se ne veselimu intr'ins'a. E diu'a in carea s'a doveditu eclatantu, cá la inimele maioritatii absolute, la leourile curate, in care odraslesce si se desvólta convin-

gerea si recunoscinti'a facia de merite, n'au potutu strabate alte interese de cátu numai cele pentru binele si prosperarea bisericii. Ea este binevenit'a ocaziune, carea a luatú ceti'a de pe ochii lui Saulu si i a destupatu urechile ca se véda si se intielega cá representanti'a poporului nostru la formarea judecatii sale, scie deosebí motivele de invective.

Este scól'a carea a desteptatu pre multi, cá celea ce Santii Parinti prin esperintia de sute de ani au asediatu si s'au observatu pana in diu'a de astadi cu atát'a pietate crestinésca, celea ce au fostu si sunt garanti'a unitatii si a consolidarii, si s'au asediatu cu votulu bisericii ecuménice: nu se potu alterá prin particulari fara a nu comite crima bisericésca si a nu atrage ur'a si despretiulu celoru mai multi séu a intregi bisericii. Diu'a de ¹²/₂₄. Noembre va avé insemnătate mare in istor'a restaurátei nóstre metropolii romane, cáci intr'ins'a fú esecutata prim'a alegere de episcopu dupa statutulu organicu prin votulu clerului si alu poporului romanu ortodocsu, si cáci acestu votu atátu de seriosu si manifestatu cu o gravitate si in ordine ce provóca respectulu si stim'a popóreloru colócutórie facia de noi, se dede preacuviosulu parinte archimandritu si vicariu episcopescu alu Aradului **Mironu Romanu**.

Astfelu pasiulu antaiu s'a facutu, caruia are se-i urmeze intarirea prénalta si hirotonirea intru archiereu, ca apoi se póta avé veduvit'a nóstra eparchia pre alesulu seu mire.

Votulu maioritatii absolute se considera de votulu eparchiei, care trebuie respectatu mai pre sus de ori-ce interese personali; dreptu aceea actulu acestei alegeri are se puna sirsitu totodata certeloru publice si private, care de felu nu servescu spre onóre acelor'a dela care vinu, darnici spre bucuria si edificarea, celoru ce le cetescu.

Pre cei ce diu ori ce consideratiuni nu-ii multiamésu meritele nou alesului episcopu de pana acum'a, afle-si mangaiere in acelu cugetu cá biserica nóstra astadi se guvernéza dupa forma sinodala si cá adunarile bisericesci sunt atátea ocaziuni de controla facia de guvernare.

Noi credemu deseversitu cá acel'a, carele din tenetrie si-a petrecutu viétia in afacerile bisericesci, carele a sciutu conduce partid'a nóstra nationala cu atáta intieleptiune si tactu si carele ca vicariu episcopescu si presicdinte alu consistoriului oradii mari si-a castigatu tóta increderea si alipirea fratiloru Bihoreni: va fi in stare de o parte se apere si se conserve drepturile nóstre bisericesci facia de orice abusu si amestecu, de alta parte se afle conditiunile prosperarii si consolidarii de care avemu lips'a cea mai mare.

Nu ne indoimu despre aceste cu atát'a mai virtosu cá cultur'a inalta, agerimea condeiului si rigurositatea nou alesului nostru episcopu o recunoscú toti fara colóre de partida.

Sinodulu electoralu a tramisu càtra Maiestarea Sa Imperatulu la celebrarea iubileului de 25 de ani urmatóri'a adresa de felicitatiune:

Majestate ces. reg. Apostolica
Dómne Prégratióse!

Sinodulu diécesei romane gr. or. aradane coadunatu pentru alegere de episcopu cu insufletire si deplina bucuria se folosese de ocaziunea a-si aduce cu cea mai profunda supunere omagieile sale sincere naintea Préinaltului Tronu la celebrarea iubileului de 25 ani dela inceperea prégratiósei dómniri a Majestatii Tale.

Biseric'a nóstra ortodocsa si natiunea romana in toti timpii pastrandu cea mai sincera fidelitate si loialitate eredita dela stramosii sei — catra Préinaltulu Tronu si Dinastia, grabesce si sinodulu presinte a Te incredintiá pre Majestatea Ta despre cea mai loiala devotiune si alipire a sa catra Préinaltulu Tronu alu Majestatii Tale, esprimendu-Ti totuodata multiemit'a cea mai profunda ca acelui Domnitoriu Prégratiósu, care cunoscandu suferintiele seculare a le bisericeii nóstre, Te-ai induratu a ni redá autonomi'a nóstra bisericesca de a careia bunetate ne folosimu chiaru in momentul presinte, alegandu-ni pre episcopulu nostru, — si carea si-afla cea mai firma garantia in sentimintele constitutional, in bunetatea animei si in amórea parintésca a Majestatii Tale fatia de biseric'a si natiunea nóstra.

Dee Atotpotintele, ca popórele de sub blandulu sceptru alu Majestatii Tale sè se bucure inca intr'unu lungu siru de ani de bunetatile dómnirii Majestatii Tale, precum si Majestatea Ta de fericirea si fidelitatea popórelor sale.

Din siedinti'a sinodului eparchialu extraordinariu ténuta in Aradu, la 12/24. Noembre, 1873.

Ai Maiestatei Tale.

pururea credintiosi supusi:

*Sinodulu eparchiei greco-orientali
romane aradane.*

Valórea canóneloru si aplicabilitatea loru.

„Pana va trece ceriulu si pamentulu, o iota, sèu cirta, nu va trece din legu“ Mateiu V. 18. —

„Ceriulu si pamentulu vor trece, óra cuvintele mele nu vor trece“. Marcu XIII. 32. —

Societatea lui Cristosu, biseric'a legii cei nóue, întemeiata pentru toti vecii, a trebuitu numai decátu la întemeiare a se organizá astfeliu, ca organismulu ei inca se fia vecinicu; a trebuitu — ca propoveduirea invetiaturei evangelice si administrarea sacraminteloru se deservésca spre edificarea crestinului — a mai sistemisá si alu treilea ramu alu potestatii sale bisericesci, numitu *ocârmuire* — *potestas jurisdictionis* — între marginile carui'a ierachi'a statorindu legi, in puterea acestor'a se sustiena ordinea si disciplin'a in biserica.

Form'a legelatiunei bisericesci a fostu cea lasata nóua de ss. apostoli — form'a sinodala. In acést'a directia au lucratu barbatii apostolesci si dupa ei urmatorii loru. Ar fi o mare ratacire a presupune cà, biseric'a lui Cristosu se fia contienutu nisce eleminte aglomerate fora legi, fora ordine si disciplina, candu din contra ordinea si disciplina o caracterisésa preste totu, si candu togmai aceste sunt temeliele vecinicieii sale, ale caroru statu normalu l'au garantatu legile cele aspre bisericesci, numite *canóne* spre destingerea de legile civile.

In cei din tãiu trei seculi ai crestinatatii ierachi'a impededata fiindu prin gónele cele multe intru ténerea dupa trebuintie a sobóreloru, legelatiunea a trebuitu sè

sufere mari scadiaminte; totusi biseric'a s'a consolidatu multu la staruintiele particulariloru. Lucrarile sobóreloru le vedemu suplinite prin scrierile canonice ale barbatiloru apostolesci. Climente, discipululu stlui Pavelu si Episcopulu alu Romei ni lasa cele 85 canóne apostolesci; Dionisiu, archiepiscopulu Alesandriei 4 canóne, si Grigoriu Taurmaturgu alu Neocesariei 12 canóne. Càtra aceste mai adaugemu inca si lucrarea sinodului a treia óra ténutu in Cartagen'a sub presiedinti'a stului Ciprianu.

Cu adéveratu, desi parintii aceloru trei vécuri au stralucitu cu invetiaturile si scrierile loru inaugurandu evulu de auru alu crestinatatii, totusi afora de canónele atinsiloru trei barbati si ale sinodului cartaginénu, altele nu ni-au remasu din acelu restempu. Fiindu insa, cà canónele — devenindu in mani ostile ortodossiei — adeseori erau falsificate si intr'unu modu sinistru interpretate, pentru aceea numai canónele adunate in condici prin recunóscute autoritati bisericesci a avutu putere in biseric'a ecumenica. Din acestu incidentu aflu de lipsa a inregistrá colectiunile si condicele de canóne cu valóre in biseric'a ortodossa.

Cea mai vechia condica de canóne este condic'a canóneloru apostolesci, numita: *Codex canonum Ecclesiae primitivae*. Este nefundata asertiunea, cà: canónele apostolesci numai dela sinodulu trullanu s'a primitu de biserica, candu togmai canónele sinodului I ecumenicu facu provocare la densele si candu canónele sinodului localu din Neocesari'a le-au luat u siesi punctu de manecare. Canónele apostolesci, biseric'a apuséna desi le numera între scrierile apocrife — recunoscendu-le altcum meritulu — in biseric'a orientala dela inceputu s'au pazitu si sè pazescu, ca nisce orendueli sante, scóse din invetiaturile si traditiunile apostolesci.

Cu inceputulu secululu alu patrulea, biseric'a devenindu sub scutul blandu alu imperatiloru crestini, orizontele vietii sale incepù a se limpedi, ér sínódele a se téné cu nóue întetiri spre restaurarea disciplinei molepsite de veninulu eresuriloru. De aici inmultiendu-se sínódele s'a inmultitu si materialulu canonicu. In véculu alu cincilea dejá erau in viétia mai multe colectiuni de canóne, între cari mai insemnata este: *Consequentia canonum*, carea in sinodulu dela Calcedanu sè se fia întrebuintiatu officiósu, ér pe la anulu 560 Ioanu Scolasticulu presbiterulu bisericeii antiochiane a gatitu cea din tãiu colectiune sistematica de canóne, intitulata *Sylloge*, si precum însémna Andreiu Siagun'a, chiar din demandatiunea imperatului Iustinianu.

Ca o condica universalá de canóne se mai numera, *codulu trullanu*, care a contienutu canónele tuturoru sobóreloru locale si ecumenice inclusive, precum si canónele aloru treispredece patriarchi, ce se vede si din Can. 2 alu aceluasi sinodu.

Mare sensatiune a facutu in biserica *Nomocanonulu* lui Fotiu, in care langa totu canonulu bisericescu se afla adnesata si legea civila, ce tractéza despre acelasi obiectu cu canonulu. Unii canonisti dicu, cà *Nomocanonulu* acestu ar fi numai o parte din unu altu opu alui Fotiu, numitu *Syntagma*. Fia insa ori cum. Destulu cà lucrarea canonica a acestui erudit patriarhu este cea mai remarcabila pe care s'au construitu mai tardiu in secululu alu doispredecelea operele canonice ale lui Teodoru Balsamonu, Ioanu Zonar'a si *Nomocanonulu* lui Alesiu Aristenu.

Aceste au fostu condicele si colectiunile de canóne, ce in desclinite vremi s'au întrebuintiatu in ocârmuirea bisericeii ortodosse si cari in véculu nóaspredece se sporira cu altele condici: *Pidalionulu*, tiparitu intaia óra la anulu 1800 in Lipsca cu binecuventarea sinodului patriarcalu din Constantinopolu, si *Syntagma* in siese tomuri, tiparitu in Aten'a la 1852—60

Biserica' a Daco-Romaniloru, ca parte federativa a bisericeii ortodoxe universale inca sa ocârmuitu dupa condicilele espuse pana si in dilele nôstre. Nomocanonulu lui Alesiu Aristenu s'a tradusu in limb'a romanésca la a. 1652 prin monaculu Daniilu Panoneanu, si sub numele de *Pravil'a cea mare* s'a tiparitu la Tîrgoviste cu cheltuiél'a mitropolitulu Stefanu. Pravil'a este o mare autoritate in biserica' romaniloru fora deosebire de provincia, ér in Romania'a si in cauzele civili. La an. 1844 fericitulu mitropolitulu alu Moldovei, Veniaminu, ni a datu in romaneseé si Pidalionulu, care este mai bogatu ca Pravil'a, càci acolo canónele sunt puse in intregulu loru contestu, ér aici numai in abreviatuine. De mare pretiu este pentru noi „*Enchiridionulu*“ carte de canóne cu comentare de nemuritoriulu Mitropolitulu Andreiu Siagun'a. Enchiridionulu este lucratu cu multa precautiune pe urm'a canonistiloru: Balsamonu, Zonar'a, Blastariu etc. ma autorele a tienutu mare contu si de Pidalionu.

O bogatia nesfersita, unu tesauru nepretiuitu ni-a pastratu nóua s. biserica in lucrarile canonice, ce am enumeratu; ele sunt productele clasice ale crestinatatii inaintea caror'a se pléca cu veneratiune toti invetiati dileloru nôstre; ele sunt asiediamintele dumnediesci, ce au proclamatu unitatea si confederatiunea popóreloru fora osebire. Nu e paradosu acést'a. Fundarea crestinismulu este epóc'a cea mai mare in istori'a lumei, dela carea se incepe o nóua lume, lumea spirituala sigilata cu scumpu sangele Isusulu nostru. Inainte de acésta lume, omulu erá neputintiosu spre perfectiune, ér mórtea lui Cristosu l'a facutu triumfatoriu, si omulu fisicu nascu pre celu psihicu, pre omulu lumei spirituale. O nóua lume si-forméza nóue asiediaminte, nóue obiceiuri, asia: lumea creстина si-a formatu asiediamintele sale crestinesci, opere ce vor sustá pana in veci, càci ele nu sunt dela omeni, ci dela Ddieu.

Este curiosu a vedé conduit'a unoru ómeni pretinsi ai civilizatiunei in organismulu bisericescu. Ei ni vorbescu totu mereu de binele bisericeii, ér faptele loru tientescu togmai spre reu. O autonomia bisericesca, afora de cadrulu canóneloru este ilusoria, este casa radicata pre nasipu. In legislatiunea tieriloru culte Dreptulu romanu a potutu, si póte chiar astadi serví de basa, ér in administrati'a nóstra bisericesca canónele sunt alterate si inca togmai din caus'a vechimei, in carea li aflámu insasi clasicitatea — precum a Dreptulu romanu! Scintita parere a invetiatiiloru nostri este acést'a. Canónele dela inceputu a fostu superióre legiloru civile, incátu imperatulu Iustinianu erá condusu de acea parere, cà aceste trebuescu compuse in intielesulu canóneloru. Dar' nu singuru Iustinianu a recunoscutu sublimitatea canóneloru si prin urmare terenulu clasicu in legislatiunea bisericeii, ci si alti dintre antecessorii si sucesorii sei prin faptele proprii au confirmat'o acést'a, dovedindu astfeliu evlavi'a cea mai mare càtra institutiunile bisericesci.

Ca probe despre devotamentulu imperatiloru crestini catra asiediamintele bisericeii insemnâmu numai aceste: Constantinulu celu Mare fiindu recercatu de unii Episcopi, se decida unele controversii bisericesci, li-a respunsu astfeliu: „*Deus vos constituit Sacerdotes, et potestatem vobis dedit, de vobis quoque iudicandi, et ideo nos a vobis recte iudicamur. Vos autem non potestis ab hominibus iudicari, propter quod Dei solius inter vos expectare iudicium, et vestra iurgia, quaecunque sint, ad illud divinum reserventur examen*“¹⁾

Nu mai pucinu respectu a documentatu càtra legile bisericesci Marcianu, Valentineanu; ér Iustinianu a mersu si mai departe; elu a pusu apriatu in Novell'a 131 cà:

„*decretele santeloru Sinóde le primesce ca santele scrieri, ér canónele ca legi le padiesce*“. La care ieromonaculu canonistu Mateiu Blastariu in Sintagm'a sa alfabetica adauge: „*cà este necesariu, ca canónele sè aiba mai mare valóre decátu legile, càci aceste sunt facute de imperati, si se primescu de bune de càtra sucesorii loru, inse canónele santiloru Parinti sunt stabilite si inlarite cu scirea, consiliulu si consensulu imperatiloru din tempii aceia*“.²⁾

Au trecutu in sa acei tempii binecuvantati, candu principii crestini cugetau si lucrau astfeliu; au trecutu tempii candu principii crestini pentru biruintele purtate asupr'a dusmaniloru redicau atâte templuri maretie Dumnedieulu loru! Biserica' creстина universalu nu mai are altu Constantinulu Mare, nici biserica' romaniloru altu Stefanu Mare! Devotamentulu cu care strabunii nostri se purtau facia de biserica, s'a stinsu din pepturile acestoru neputintiosi descendenti ai loru, cari in locu se binecuvinte memori'a aceloru timpuri glorióse, candu ierarchi'a a adusu canónele, o blastema; si in locu de a urmá cu credintia santeloru asiediaminte ei le despretiuescu ca nisce perfidi. Acestia trebue se-si aduca a minte de cuvintele mitropolitulu Andreiu, din encielic'a Enchiridionulu: „*Vechimea si clasicitatea canóneloru bisericeii nôstre nu numai n'a pierdutu nimic'a pana astadi din insemnetatea loru intensiva si estensiva, ci inca s'a maritu valórea loru, pentrucá scimu din opuri scientifice, cà literatii natiuniloru culte si civilisate, fora deosebire de religiunea loru, din intrég'a Europa, le le studiazé si le traducu acelea in limbile loru ca nisce producte clasice ale crestinatatii primitive si cu laude le infacisadia posteritatii*“.

Aplicabilitatea canóneloru la impregiurarile presente escurge din firea loru. Scopulu canóneloru este: consolidarea ortodossiei, disciplinarea preotimei si a poporulu, precum si regularea administratiunei bisericesci. Scopuri mai sublime nu potú avé nici sinódele nôstre. Numai canónele apostolesci, de le am analisá seriosu unu singuru canonu n'am aflá impracticabilu. Póte asia, candu cineva ar dice cà: mitropoliele sè nu se infintiedie cu privire la nationalitatea crestiniloru; Episcopi si preotii se nu invetie poporulu etc. Ce se pare nepracticu in unele canóne este, cà pedepsile pentru escedari si altele nu le norméza, ci numai spunu simpliciter: sè se segregé séu sé se opréscu dela cuminecatura etc. apoi crestini nostri si altecum nu pré multu lucru si-facu cu impartasirea stei cuminecaturi, pentru ei este destula segregare cercetarea santei bisericeii in dile de Domineci si serbatori.

Intru adeveru sunt si canóne astadi impracticabile acaroru scopu s'a realizatu, asia sunt canónele aduse pentru sterpirea eresuriloru: Arianiloru, Nestorieniloru, a Donatistiloru etc. cari astadi ar trebuí indreptate contr'a ateismulu ce din di in di iè proportiuni mai mari.

Unu studiu seriosu alu canóneloru, va poté convinge pre vericine, cà ele nu stau inderetrulu sciintieloru secululu nôstru. Teologulu si juristulu deopotri va gasi in canóne sciintie nu de pucinu folosu in faculu loru. Si érasu unu studiu seriosu a canóneloru va convinge pre vericine, cà ele sunt prea aplicabile la impregiurarile nôstre. „*Simburele aplicabilitatii de astadi a institutiuniloru bisericeii nôstre jace in acehu adeveru mare, cà ele sunt luate din cuvintele Mantuitorulu, care nu vor trece nici atunci, candu ar trece lumea si cerinulu*“.³⁾

Noi nu putemu fi decátu mandrii cu canónele bisericeii nôstre la acaroru compunere au luatú parte si Archiereu ambeloru Dacii: Traiana si Aureliana. Sunt intriganti si voitori de reu ai nostri toti cari prin defaima-

²⁾ Compendiu de Dreptulu can. pag. 17. —

³⁾ Anthorismos pag. 131. —

ri si calumnii reutatiose voiescu a slabí relatiunile dintre romanii ortodossi cu Constantinopolulu si prin urmare voiescu a ne instrainá dela institutiunile bisericej ortodosse. Biseric'a n'óstra e autonoma in totu ce privesce administratiunea si discipliná ei, in sa in ce privesce legislatur'a, ea intra in confederatiunea celor' alalte biserici ortodose. Constantinopolulu a acordatu tuturoru natiuniloru dreptulu de a avé biserici nationale. Rom'a betrana in ambitiunea sa a denegatu acestu dreptu, natiuniloru osandindu chiar la inceputu canónele apostolesci in cari s'a espresu principiulu nationalu in biserica. Déca in sa natiunile ortodosse n'au pututu preste totu trái cu dreptulu ce li acordá biseric'a, motivulu trebuie cercatu in evenemintele politice. Nu! biseric'a constantinopolitana nici candu n'a nisuitu la egemonia asupr'a celora lalte biserici. Ea totudeun'a a purcesu pe calea canonica desi astadi suferu sub unu jugu strainu pentru devotamentulu ei cátra asiediamintele primitive bisericesci. Chiar Occidentulu are de a multiamí cultur'a sa Constantinopolului. „*Si Roma viveris, romano vivito more*“ au disu vechii romani, si noi traindu in orientulu ortodossu trebuie se tráimu dupa datinele ortodossiloru; vomu remanea pururea credintiosi institutiuniloru bisericej strabune si nu ne vom departá de pe terenulu canonicu nici de dragulu Romei nici de a altui'a.

Romani! respectati institutiunile strabuniloru vostri, si tinenti intru santiania canónele ce vi a datu biseric'a, cáci dice S. Cirilu. „*Fiesce cave lucrú alu nostru, candu purcede dreptu dupa ordinulu canonicu, nu produce in noi nici o turburare, ci ne scapa pre noi de grairea de reu a óre caror'a, éra mai vertosu ni aducu laude dela aceea, carii pricepu o invetiatura sanetósa.*“

V. Mangra.

Protocolulu

Siedintieloru sinodulu diecesanu electoralu alu Aradului din 11 si 12 Noemvre st. v. 1873.

Siedinti'a I.

s'a tinentu la ¹¹/₂₃ novembre 1873.

Presedinte: Escelenti'a Sa Parintele Archiepiscopu si Metropolitu Procopiu Ivacicovicu.

Notariu: Teodoru Papu.

Nr. 1. Dupa sant'a liturgia si chiamarea Duhului santu, in biseric'a catedrala s'a deschisu sinodulu eparchialu conchiamatu pentru alegerea de episcopu in dieces'a acést'a a Aradului, devenita in veduvia dupa alegerea de Archiepiscopu si Metropolitu a fostulu episcopu alu Aradului Procopiu Ivacicovicu. Acestu sinodu, Parintele Archiepiscopu si Metropolitu l'a deschisu cu o cuventare carea s'a decisu a se trece intréga la protocolu.

Cuventarea de deschidere, rostita de parintele Archiepiscopu si Metropolitu este acést'a:

Venerabile sinodu eparchialu!

Congresulu nostru bisericescu in 26 Augustu a. c. adunatu la metropoli'a n'óstra in Sibiu, au alesu pre smereni'a N'óstra de Archiepiscopu si Metropolitu alu bisericej n'óstre romane de religiunea gr. orientala.

Alegerea acést'a prin Maiestatea Sa atotu prea luminatulu si multu stapanitoriulu Imperatulu si regele nostru *Franciscu Iosifu I.* prea gratiosu fiindu aprobata si intarita, au devenitu Domniloru! dieces'a n'óstra a Aradului a fi vacanta.

In intielesulu si dupa prescrisulu statutulu nostru organicu §. 98 alegerea de episcopu este sè se faca in restimpu de trei luni. In urmarea carui'a consistoriulu

Diecesanu de aici in contielegere cu celu din Orade si cu mine au dispusu, ca alegerea episcopulu pentru veduvit'a diecesa aradana sè fia petrecuta in sinodulu eparchialu convocatu pe diu'a de astadi.

Dupa tinentu'a priveghiare si sant'a liturgia, dupa rugatiunile, ca darulu prea santulu Duhu sè ne lumineze, si la alegerea acést'a sè ne conduca pre calea adeverului, am Domniloru! a ve poftí, ca sè pasiti la alegerea noului episcopu dupa renduial'a bisericej.

Fiindu inse cá in intielesulu statutulu §. 99. Metropolitulu este chiamatu a conduce actulu alegerei episcopulu, si fiinducá alegerea, ce o va face sinodulu eparchialu, are a fi supusa la censurare canonica in sinodulu archierescu: pentru aceea, petrunsu de dorinti'a cea mai ferbinte, ca actulu acést'a, ce ni stá inainte, sè fia petrecutu Domniloru si Iubitiloru! in fric'a lui Dumnedieu, cu buna contielegere si deferintia reciproca, — nu potu a nu atinge si a nu atrage atentiunea Domnieloru Vóstre la aceea recerintia canonica: cá candidatulu de episcopu sè fia inzestratu cu sciintie mai inalte teologice, cu purtare adeveratu morala si cu insusiri speciale, ce sunt prescrise prin canónele bisericesci la cascigarea hirotoniei darulu celui prea santu archierescu.

Este de obsce cunoscutu, este unu adeveru constatatu, cá la fiesce care dirigatoria, desteritatea si cunoscintiele trebuintióse se potu cascigá numai prin o deprindere mai indelungata, prin praca speciala in trebile oficióse.

Din acestu puntu de vedere, antistii bisericej n'óstre prin impreuna intielegeri s'au ingrigitu timpuriu, ca provinci'a n'óstra metropolitana sè fia provediuta cu clerici de specialitate, de capacitate, si pregatiti precum se cuvine si precumu se recere in trebile bisericesci administrative, ca asia reprezentantii clerulu si ai poporulu nostru la casu de lipsa se aiba barbati bine pregatiti, dintre carii sè-si aléga pre archierejii sei.

Recomendandu-ve dara Domniloru, si multu stimatiloru deputati! cele espuse spre binevoitóri'a, drépta si cuvenita consideratiune, nutrescu firm'a sperantia: cá Domni'a Vóstra interesati numai de binele si de prosperitatea bisericej, veti face o alegere corespundietória canóneloru bisericej, si veti face inlesnire sinodulu archierescu, care e chiamatu a canonisá actulu alegerei.

Cristóse, lumin'a cea adeverata, carele luminezi si santiesci pre totu omulu ce vine in lume: sè se insemnedie peste noi lumin'a feciei tale, ca in trins'a se vedemu lum'in'a cea neapropiata, si indreptéza pasii nostri spre lucrarea porunciloru tale; pentru rugatiunile prea curatei Maicei tale si a le tuturoru santiloru tei. Amin.

Cu acést'a sinodulu electoralu alu de Dumnedieu scutitei Diecese aradane ilu dechiaru de deschisu.

Nr. 2. Alessandru Mocioni alesu de membru din cerulu Radnei, Georgiu Dringou alesu de membru sinodalu in cerculu Tinca, Georgiu Fogarassi din cerculu Lipovei si Iosifu Pinti'a deputatu preotiescu din cerculu Ucurisiu asternu credintionalele loru.

Credintionalulu deputatulu preotiescu Iosifu Pinti'a, a deputatiloru mireni Alesandru Mocioni, Georgiu Fogarassi si Georgiu Dringou se predau comissiunei verificatória, a reportá in siedinti'a de mane.

Fiindu timpulu inaintatu, siedinti'a venitória se prefige pre mane la 10. óre nainte de médiadi. —

Acestu protocolu s'a cetitu si s'a autenticatu in siedinti'a II. tinentu la ¹²/₂₄ novembre 1873.

Teodoru Papu,
notariu.

Siedinti'a II.

12/24 Novembre 1873.

Sedinte: Escelenti'a Sa Parintele Archiepiscopu si
Metropolitu Procopiu Ivacicoviciu.

Notariu: Georgiu Popa.

Nr. 3. Protocolulu siedintiei de ieri s'a cetitu si
s'a autenticatu.

Nr. 4. Demetriu Bonciu, considerandu ca e aprópe 2 De-
bre, in care va fi aniversari'a de 25 de ani a domniei Ma-
tii Sale Imperatului Franciscu Iosifu I, propune ca din sino-
de se astérna o adresa de felicitatiune M. Sale Imperatului.
-Vincentiu Babesiu propune o comisiune pentru compunerea
adrese.

Mircea Basiliu Stanescu propune a se tramite o deputatiune.

Sinodulu emite o comisiune de cinci insi, constatatória
protopresbiterulu Iosifu Belesiu, mireni Vin. Babesiu,
Demetriu Bonciu, Ioanu P. Desseanu si Parteniu Cosm'a,
cu a compune o adresa de felicitatiune catra Maies-
sa Sa Imperatulu si regele la ocaziunea aniversarii de
25 de ani ai domniei Sale.

Acést'a adresa o va aterne Imperatului si Regelui
deputatiune, a carei'a compunere se incredintiéza Esce-
lentei Sale Parintelui presiedinte.

Nr. 5. Mircea Basiliu Stanescu, referintele comisiunei re-
féréza despre alegerea deputatului preotiescu Iosifu Pinti'a si a
deputatilor mireni: Alesandru Mocioni, Georgiu Fogarasi, si
Georgiu Dringou, comisiunea propune si

Sinodulu prochiama de verificati pre deputatulu din
partea Iosifu Pinti'a si pre deputatii mireni Alesandru Mo-
cioni, Georgiu Fogarasi si Georgiu Dringou.

Nr. 6. Venindu la ordinea dilei actulu alegerei de Episcopu
vacant'a Eparchia a Aradului, se dá cetire statutului organicu
Nr. 97 — 109 despre alegerea de Episcopu, apoi listei deputati-
si se constata ca toti 60 insi sunt presenti

Sinodulu alege barbati de incredere la urn'a de vo-
tare Sigismundu Borlea si Parteniu Cosm'a, apoi no-
tulu cetindu list'a alfabetica a deputatiloru sinodului,
dupa altulu mergu pe rondu la urn'a de votare in
care se punu siedulele, ce contienéu numele celui'a pe ca-
fia care ilu doriá de episcopu. Fininduse votarea,
Escelenti'a Sa presiedintele scóte siedulele de votare,
câte un'a, si se constata ca sunt 60 de siedule, cea
corespunde numerului votantiloru.

Din urn'a a dou'a Escelenti'a Sa presiedintele scóte
siedulele, le citeste cu tonu inaltu; un'a câte un'a se inducu in
strele de votare, a-lu carei'a resultatu este ca: parintele
archimandritu Mironu Romanu a capetatu 34 de voturi,
parintele protopresbiteru din archidieceasa Ioanu Metianu
a capetatu 25 de voturi, éra archimandritulu si vicariulu
episcopescu Nicolau Pope'a 1 votu.

Nr. 7. In conformitate cu resultatulu votarei, Escelenti'a Sa
Presiedinte amesuratu statutului organicu

Prochiama pre Parintele archimandritu *Mironu Ro-*
manu de alesu episcopu in veduvit'a episcopia a Aradului,
Ienopoliei si a Halmagiului, precum si alu
parinte adnesate din Banatulu Temisórii.

Nr. 8. Siedulele de votare se ardu in fati'a sinodului, éra
de Episcopu Mironu Romanu, intimpinatu cu „se traiésca“
eróse, ié cuventulu a multiamí sinodului pentru incredere si
recomendá si mai departe in bunavointi'a lui.

Sinodulu decide a se trece la protocolu cuvintele bi-
sentite ale alesului de Episcopu Mironu Romanu,
emnu ca densulu primesce alegerea sa.

Nr. 9. Parintele Metropolitu multiamesce sinodului eparchi-
pentru bun'a ordine, si prin sinodu si-ié remasu bunu dela
sa ce a pastorit'o, provocandu in fine sinodulu a se ingrigi
autenticarea protocolului, ca se se póta aterne sinodului
opescu spre mai departe pertractare canonica.

Autenticarea acestui protocolu, sinodulu o incredintié-
za barbatiloru de incredere cari a asistatu la urn'a de
votare: Sigismundu Borlea si Parteniu Cosm'a.

Nr. 10. Demetriu Bonciu propune, si primindu-se

Sinodulu esprime la protocolu multiamita Escelentiei
Sale Parintelui Archiepiscopu si Metropolitu pentru bun'a
conducere a actului electoralu si pentru intielépt'a pasto-
rire a acestei diecese in decursu de 21. de ani.

Acestu protocolu, conformu decisului de sus de sub Nr. 9
s'a cetitu si s'a autentiutu la 13/25. Novembre 1873.

Presiedinte:

Procopiu Ivacicoviciu, m. p.
Archiepiscopu si Metropolitu.

Barbati de incredere:

Sigismundu Borlea, m. p.
Parteniu Cosm'a, m. p.

Notari:

Teodoru Papu, m. p.
Moise Boesianu, m. p.
Georgiu Popa, m. p.

Predica la nascerea Domnului

despre léganu si cosciugu (sicriu.)

(Fine.)

Sant'a scriptura retace aci unu tempu fórte lungu
din viéti'a Preacuratei Nascatória de Ddieu, si incepe
firulu vorbirei sale atunci; candu ne mai arata o insusire
noua si frumósa a Mariei adeca, religiositatea ei.—Scrisu
este, ca fiindu Isusu de 12. ani s'a dusu cu elu pe josu
cale de 3. dile la Ierusalimu, ca se-lu arate lui Ddieu,
si lui se-lu consacreze. — Calatori'a cea mare si maneca-
rea loru in Ierusalimu, óre nu ne dá o oglinda fidelu
despre aceea, cumca cum a crescutu Précurat'a pre fiulu,
seu? ca ce a facutu din elu. — Marturisirea filosofloru
ca Isusu s'a intaritu in trupu, in sciintia si in intieptiune,
facenduse placutu lui Ddieu si ómeniloru, forméza diplo-
m'a carea cuprinde in sine meritele Précuratei Nascatórei
de Ddieu. —

Mai este inca unu tempu din viéti'a Mariei, si tempulu
acést'a numai dóue intimplari ni-lu pune in nainte. —

Un'a intemplare e aceea dicere alui Isusu „*au nu
sciti, ca mie mi se cade a fi in cele ce sunt ale tatalui meu?*—

Cealalta e intemplarea de la nunt'a din Can'a Gali-
leii, ce s'a intemplatu intre Isusu si maic'a sa, candu
Isusu de sine singuru a inceputu a lucrá: ca nu numai
aceea se faca, la ce l'a invetiatu maic'a sa, ci. aceea, cu
care l'a incredintiatu Tatalu seu celu cerescu.

Pan' aci, unde elu singuru de sine incepe a lucrá,
pana la acelu punctu unde pasiesce din giurulu familiaru
pe scen'a lumii, — lu petrecu maica sa, ca si mai pre
urma se-lu spriginésca cu svatulu seu. — Si aici simtiesce,
ca mai departe nu póte merge, ca missiunea ei s'a im-
plinitu, si acumu viitorulu fiulu seu lu lasa in manile
lui Ddieu. — Pana ce lumea glorificá numele lui Isusu,
Mari'a traiá in retragere, bucuranduse, mai cu séma de
aceea, ca acelu e fiulu ei. Candu éra in lupta séu incun-
giuratu de pericle, se rugá lui Ddieu, ca se lu padiésca,
caci acelu e fiulu ei. —

Maicelor, cunósceti, semtiti si pretiuiti voi óre sta-
rea acést'a a sufletului? candu implinindu ve detorintielu
vóstre, Ddieu cu acea mangaere ve remuneréza la betra-
netie in retragerea vóstra, ca acelu fiu ce fericesce pre
cei ce-lu incungiura, pre carele ómenii multiamitori 'lu
amintescu cu lauda si eschiamu: „*Fericitu e pantecele care
te-a purtatu si tietecele care ai suptu,*“ multiamindu lui
Ddieu puteti dice: acést'a e fiulu meu!

Starea acést'a la Nascatóri'a de Ddieu nici candu nu
a lipsitu, ea a remasu credintiósu aceleia pana la mórté.

Pana candu a vediatu ca fiulu ei póte fi fara aju-
torulu seu in oper'a cea mare a sa pentru mintuirea

omenimei, a privitu numai din departare la densulu. Dar' candu s'a judecatu la mórte, atunci éra o vedemu pre dens'a sub crucea lui; ea le a lasatu tóte, fiindca tóte le a fostu perdutu, si nu a' avutu alta dorire, decâtu ca se-lu mai véda o data. Si scimu, cà vediedu-o fiulu ei a remuneratu-o, si de amu puté cetí in anim'a lui Cristosu: ne amu invinge despre aceea, cà intalnirea acést'a a produsu ceva bucuria, ceva usiurintia in minutele cele amara. Suntu inca si mai multe asemenari si diferentie între léganu si cosciugu, la care inse nu ne demitemu de astadata. —

Nu este iertatu nici odata crestinului a uitá, cà a serbá Nascerea Dlui insemnéza a ne nasce de nou prin acel'a, a carui'a nascere o vestesce diu'a acést'a. Asia e, inse crestinulu numai atunci va serbá in adeveru acést'a serbatóre, déca in trens'a se va nasce si elu de omulu lui Ddieu.

Fara credinti'a bine princeputa, fara virtutea fidelu urmarita inse este cu nepotintia a se ajunge acést'a. — Celu mai puternicu instrumentu de invetiamentu este iubirea de mama.

Le rugamu si le admoniemu pre maice, ca sè nu se seuite de acést'a missiune inalta a loru, le rugamu si le admoniemu pre ele; ca sè se arate naintea lui Ddieu câtu de desu, si in rugatiunile vóstre, cerendu se cereti dela Ddieu catra iubirea vóstra de mama inca intieptiune si paciintia; — le rugamu si-le admoniemu, ca fiii sè le fia pretiósese loru, diamantii cei mai stralucitori, aceea cunoscintia sufletésca cumca fiii loru, pre carii i a' incredintiatu Ddieu, nu au perítu prin pecatele loru. —

Éra noi renoindune rugatiunea nóstra, sè bineventamu memori'a parintiloru nostri, sè o pretiuimu si stimamu; vii sè-i stimamu cu stim'a fiésca, cu alipire si multiamire sè li resplatimu detorinti'a loru cea grea si folositoria, mangaindu-ii pre dinsii in lucrurile cele grele ale loru. —

Pre tine te rugamu o Dne! dà, ca sè fia mai multe maice asia ca Mari'a Preacurat'a! ca asia viéti'a între léganu si cosciugu sè fia spre mantuirea a loru mii si milióne, traindu in Cristosu Domnulu. — Aminu.

tradusa de
Ioanu Istnu,
presbiter.

Despre Esamenu.

La esamenu e form'a invetiaturei cu totulu felurita de propunere. Propunerea e conducatoriulu si midilocitoriulu asemenendu araturei, imprascierei samentiei si a pregatirei pamentului, — celce esaminéadia ca adunatoriu si seceratoriu. — Unii invetatori voiescu a secerá unde n'au samenatu, pretindu aceea ce ar debui se dee si se lucre, esaminandu unde ar debui se desvólte si se estinda intielegerea; — chiar asia e sminta a propune unde e a se esaminá, luandu activitatea reproducanda in dimensiune prin intrebari mici senguraticce, încátu procesulu cugetarii alu scolariloru se stee numai in introducere si midilocire, si nu in exprimarea datelor de olalta tienende a intielegerii si a sciintiei. A intrebá inca nu e a esaminá, ci prin aceea se conchide o pretindere cà scolarii senguri in fapte si verbalu dominédia din sfer'a obiectelor celoru prelucrate de dupa mesur'a si demnitatea desvoltarii spirituale. A esaminá inca e maiestria, càci la «ceea se cere 1) ca invetiatoriulu se incungiuire intrebarile necorespunde si intrevorbirile, ci elu numa' se puna intrebarile (temele), si apoi se lesu mai departe pre scolaru a vorbi, 2) se nu dee intrebari prea mari ori prea mici, ci între acelea se fie grupata propunerea, încátu fiecare scolaru se conchida unu itregu, respundiendu la acelea usioru mai vertosu déca va scí obiectulu 3) Invetiatoriulu se scie dá intieptiesce ajutoriulu debu-intiosu. La aceea se poftesce ca invetiatoriulu sè se deprinda; si si însust tóta procedur'a in decursulu propuneriloru, încátu nu-numai elu ci si scolarii totdeun'a se cuprinda apriatu, avendu in presinte totdeun'a respunderea, si deprinderea urmarirei in róndu. Pentru pregatire pre esamenu se recere ca invetiatoriulu 1) aceea intrebari se si lenevóce in memoria, care le au propusu

urmarindu-le chiaru si in ordine 2) invetiatorulu se prejudece ce pasi au facutu, si a se acomodá cu intrebarile ce voiesce ale pune-si cum se ajute candu nu e siguru cà ar intielege scolarii, In urm'a acestora esamenulu asia se face: Invetiatoriulu se cuprinda cu ochii pre scolari, cari vediedulu asia de atentu ii vor urmari la intrebarile date, inse tóta vorb'a superflua sè se incungiuire — insemnandu pe scolari cu degetulu in róndu cum au a respunde.

Dupa ce au respunsu unii, atunci se dee altoru alte intrebari (teme), ca se aiba ei tempu in câtuva acele a le prejudecá. Asia are a urmari fiecare invetiatoriu, ca se arete cà suntu scolari toti asemenea, si nu respundu senguratici pentru tóta clas'a. Deaca vorbescu pruncii nui intrerumpemu cu intrevorbiri (càci nu propunemu) ci erorile la finea temei se adeverescu. Asia au a se pune nainte ajutore depline si intregi; inse invetiatoriulu senguru se retrage napoi, si in câtu posibilu vorbesce fórte pucinu, càci in esamenu nu e a se audi cum scie propune, ci cu ce rezultatu au propusu. Elu tace si conduce; scolarii singuri dovedescu propunerile, dandu prin aceea cea mai buna adeverintia despre credinti'a si intieptiunea invetiatoriulu. Cu câtu vor fi respunsurile mai depline si mai fluide, cu atáta mai multu se adevereadia maiestri'a invetiatoriulu carea in tacere e spiritulu esamenului. Dupa Ed. Bak consiliariu gubernialu in Königsberg, Prusia — si mai altii pedagogi germani.

Secusigiu in Noemvre 1873.

D. Margincantiu
docinte superioru.

Aradu in Noemvre 1873.

Onorabila Redactiune!

In Nrulu. 81 a „Albinei“ precum si in Nrulu. 66. a fóiéi „Lumin'a“ aparendu o corespundintia data din Sioimosiu, si subscrisa de Euthimiu Bugariu invetiatoriulu de acolo, in carea cu dreptu séu fora dreptu fiindu atinsa si persón'a mea; dupa ce in acést'a privintia am rugatu pre Onorabil'a Redactiune a „Albinei“ totu odata vinu cu tóta stim'a a cere si ospitalitatea Onorabilei Redactiuni, ca sè bine-voiesca a dá locu in colónele multu pretiutei „Lumin'a“ modestelor mele observatiuni. —

Dlu invetiatoriu din Sioimosiu Euthimiu Bugariu relativu la cele ce s'au scrisu de cutare anonimu in Nrulu. 58 a fóiéi „Lumin'a“ vrendu a se desvinovatí pentru faptele sale, ce le-a comisu cu ocaziunea alegerii de invetiatoriu in comun'a „Micalac'a“ — in chipulu baietului carele si-a vediutu faci'a in apa, vrendu a se intinde dupa chipulu seu, cadiendu in apa s'a treditu cà este in periclu, si strigandu dupa ajutoriu, se intinde si la firulu de paie, numai ca sè póta scapá — vine si dà cu pumnii in tóte laturile, cugetandu cà va póte dá si in mine, dar se insiéla, càci prin pamphetulu seu, mie nu-mi póte nici stricá, nici folosi, ci se face singuru pre sine de risu si de rusine. —

Nu amu cugetatu si nici amu voitu a dá resunetu corespundintiei scrise in Nrulu 58 a „Luminei“ in caus'a alegerii din cestiune dar nici a o amplificá: inse fiindu cà Dni'a-lui nu s'a potutu odihni de mine intru lamurirea adeverului, si chiarificarea dreptatii, vrendu ne vrendu trebusè spu, cà la alegerea de invetiatoriu in „Micalac'a“ sub pretestulu cà este nascutu de acolo si prin urmare poporulu 'lu iubesce — a documentatu cea mai culpabila miserabilitate in cortesirile sale, despre ce déca voiesce sè fia convinsu, recurga la forulu competente, unde cea ce dice cà este mintiuna, se va dovedi de dreptu. —

La pasagiulu Dniei lui „cà sumu omu fara calificatiune si pracsu invetiatorésca si cà nu sciu cantá“ i-sioptescu, cà Dni'a lui nu este si nici a fostu canduva in stare a'mi judecá calificatiunea, ma nici testimoniile ce mi-au datu barbatii incaruntiti intru invetiatura — naintea caror'a am rigorosatu din sciintiele si teologice si pedagogice — nu le va poté nulificá ori cum se va trudi; cumca încátu sum de calificatu: dovedescu documintele cu cari-i potu servi in totu minutulu; recunoscu totasi cà nu sum calificatu asia precumu eu asiú dori, acést'a inse nu e vin'a mea ci a timpuriloru vitrege, cari m'au inpedecatu. —

Cestiunea cantariloru este unu obiectu de disputa, cu ce nici candu nu poti ajunge la sfersitu, in ast'a privintia inca me simtu in stare a nu cere instructiune dela Dni'a ta: amu auditu, si vediu, cà nici Dni'a ta nu ai facutu cu aceste minuni in decursulu aloru 16 ani de candu esti ferice a-ti castigá meritele ne numerate pe terenulu invetiamentului ca invetiatoriu, — pe langa tóte cà te mai falesci si cu distinctiunea, cà pre langa cantari, pe langa meritele castigate in postulu ce-lu posiedi, si pre langa pracs'a de 16 ani, mai posiedi si o sciintia castigata in 3. clase reale capitale fidanesci, absolvite nainte de ast'a cu 18 ani, despre ce nici unu documentu validu nu ai. —

Dara sè nu credi Dle Bugariu, cã dõra asiu voi a-ti detra-ge din meritele ce le ai castigatu, nu, Dne feresce, ci din contra inca-ti mai adaugu catra ele, si cele ce le ai castigatu cu corte-sirile din „Micalac'a”. —

Acì asi: mai poté sè spunu si aceea, cã pentru meritele minunate ai fostu aretatu in anulu 1871 la naltulu ministeriu, mai apoi la sinodulu eparchialu din acelasì anu si in fine transpusu la venerabilulu consistoriu, acestu din urma pe bas'a rezultatului unei—seu póte mai multoru — investigatiuni ti-a si promisù, cã decã vei face totu asia sporu te va provedé cu laudatoriu prin carele vei fi redicatu din postu; éta dara cã tôte aceste suntù totu atâte do-vedi despre pracs'a Dniei tale invetiatoresci, atãtu de vaste, éta meritulu pentru ce nu ai potutu fi candidatù!

Ce se atinge de fortun'a mea, cã afara de unulu séu doi insi nu erau mai multi, cari sè scie, cã eu sum individulu elimi-natu din Covasintiu de catra Dlu Desseanu ti facu cunoscutu cu tóta curatieni'a sufletului, cã Dlu Desseanu, la Covasintiu nici a fostu, nici nu este inspectoriu de scóle, dar nici nu a eserceatu r'o influintia asupr'a alegerii de atunci, Dni'a sa ca asesoru con-sistorialu s'a potutu folosi in consistoriu numai de dreptulu seu, avendu totu dreptulu a face cunoscutu venerabilului consistoriu, cã alegerea mea a fostu in un'a privintia ne legala, ce singuru si eu ti-o spunu, de órece, pana candu eu, ca unulu carele ne avendu esamenu de calificatiune pedagogicu — contr'a §-lui 122 punctu 11. din statutulu organicu — am fostu candidatù: pana atunci altulu, carele intru tôte a corespunsu conditiuniloru con-cursului, a fostu eschisu dela candidare. —

Deci asertiunea Dniei tale cã am fostu eliminatu, este toc-ai de mintiunõsa, precumu a fostu asertiunea din „Albi-a” cã „Lumin'a ti-a denegatu publicarea rectificarii Dniei tale.

Me miru, si minunediu de Dni'a ta Dle Bugariu, cã ce ai ugetatu candu m'ai descriu naintea publicului in modu asia de nfamu, cã nu sum calificatu, cã am fostu eliminatu, cã nu sciu vãte si mai cãte, — cu aceste ai voitu sè scapi de prapastia, séu i voitu sè me nimicesci moralmente? Eu nu potù sè deducu lta decãtu cã singuru nu ai sciatu ce faci, ai subscriu asia nu ce, ce nu ai intielesu, ai pornitu oblu sè me calumniedi, crede-i Dle! cã pentru astfelu de procedura nici candu nu vei fi muneratu cu alta, decãtu cu epitetulu „mintiunosu modernu”, rere si éra durere, candu unu invetiatoriu de 16 ani, in anu-ultimu alu suferintieloru capata acestu nume!!

Calumniile ce le svarlesci asupr'a Dlu inspectoriu Ionu P. Desseanu, si asupr'a Dlu notariu Constantin Comlosianu, nu in-émna mai multu, decãtu cã ai datu cu pumnulu in sticla, si apoi e-a usturatu man'a, Dni'a loru au datu dovéda in trecutu si pre-sente, cã decã este vórb'a de interesulu poporului si binelui co-munu, ale loru le lasa la o parte.

Spre orientare nu mai un'a 'ti reproducu in memoria: can-tulu érá vórb'a, cã va fi alegerea de invetiatoriu in „Micalac'a” — te ai dusu la Dlu Desseanu, si l'ai rogatu ca sè-ti stee intru a-jutoriu, cã-ci i vei fi cu recunoscintia!! la ce ai primitu respun-sulu: cã Dnia sa nu are lipsa de recunoscintia ce Dni'a ta ai intielesu, ci decã vei corespunde conditiuniloru concursului, poti contã la partinirea Dniei Sale: ai tramisn soli la Dlu Constantin Comlosianu cu promisiuni, numai sè te partinesca, — rezultatulu doritu inse nu l'ai ajunsu si in fine ai recursu la „Jud'a celu fo-ra de lege” carele asisderea te-a insielatu. —

Éta fiii ne-adeverati ai natiunei, fiii diavolului, si altele ce te nimicescu!! —

Ar fi dõra si destulu Dle Bugariu, ca sè inchiemu conver-satiunea, dar' inse nu potù trece cu vedere, candu Dni'a ta dici, cã Comlosianu in diu'a alegerii si tóta nóptea nu nai curmã a chiemã prin servitorii comunali pre ómeni la cas'a comunala pentru inscriere catra cele 5 voturi ce le am capetatu in biserica, acést'a afirmatiune contine in sine obrasnicia ne mai audita, cãci cum a fostu cu putintia a se ai inscrie catra cele 5 voturi atanci candu protocolulu alege-rii a fostu inchisu, si candu tôte actele alegerii le a dusu cu sine Dlu inspectoriu; dreptu cã tóta diu'a si nóptea n'au potutu fi ómenii in odihna, dar, nu pentru aceea cãci prin servitorii co-munali aru fi fostu chiemati la inscriere, ci pentru cã au fostu invitati de Dni'a ta la boutura, cu ce a-ti petrecutu dile si nopti asia „in floribus” per companiam ati venitu alta di la Arãdu, se ve spele advocatii rusinea carea v'au umilitu pana la pamentu. —

Fii convinsu Dle Bugariu cã in astufeliu de jurstari advo-i lumii intregi nu te potù scapã prin corabi'a lui Charon ci tare te voru cufundã in fluviulu Stix. —

Atãta de o cam data!!!

Ioanu Clõr'a.

Ce atitudine sè ice mitropolitulu Moldovei facia cu san-tulu Sinodu? inserãmu dupa *Curierulu*:

Santul sinodu romanu este convocatu conformu cu legea, a se intruni la 15 Octombre. Ne intrebamu si este timpu acum sa ne intrebamu: Ce va face Mitropolitulu Moldovei si a Sucevei? Care va fi atitudinea sa? Merge-va elu la sinodu?

Am disu si o mai repetimu si de asta data prin colõnele nõstre, cã in cestiunea acést'a grava a Mitropoliei de Moldova si Suceva, nu este in jocu numai persón'a Mitropolitulu Calinicu Miclescu care a fostu ofensatu si acusatù pe nedreptu de catra sinodu prin espunerea de motive publicata prin Monitorul ofici-alu No. 130, dar sunt in jocu drepturile si prerogativele Mitro-poliei de Moldova si Suceava. Pentru ofens'a ce s'a facutu parin-telui Mitropolitulu Calinicu, elu si numai elu are dreptu de a iertã sau de a cere reparatiune. Acést'a i unu punctu de care nu are a dá sèma nimarui. Nu este, inse, totu asia si cu drepturile si pro-rogativele Mitropoliei de Moldova si Suceava, care mitropolie dupa documentulu de la imperatulu Paleologu publicatu prin No. este intoemai ca o Patriarchia.

Aceste drepturi si prerogative mon-ihulu Calinicu Miclescu candu a fostu radicatu la rangulu de Metropolitu, le-a primitu in depositu de la tiéra. Si scimu ca dupa tôte principiile din lume depositariulu este tienut de a nu lasã se-i scape din mana depo-situlu. De la tiéra a primitu acestu depositu de drepturi a Mitro-poliei de Moldova, si in consecintia, in manele ei cata sa-lu de-puna. Santulu sinodu nu este tiéra, ci este o autoritate biserics-ca supusa vrointei tierei! Tiér'a si numai tiér'a prin representa-tiunea ei legala este indreptu de a zdrobi sub picidre ori ce autoritate constituita care se abate dela chiamarea si in datorirele ce-i sunt impuse. Mai presusu de vrointi'a puterei divine. Aceste sunt adevèruri atãtu de elementare incatu ele nici mai potù face objectulu celei mai mici discutii.

Astfelu, in cestiunea Mitropoliei de Moldov'a si Suceava, noi am facutu si facemu deosebirea acést'a: 1) Sinodulu a ofensat c pe mitropolitulu Moldovei si Sucevei, 2) Sinodulu calcãndu Ca-nõnele consiliiloru ecumenice, a lovitù si ripitu drepturile Mitro-poliei de Moldova si Suceava.

Pentru punctulu 1, Mitropolitulu Calinicu póte dupa cum amu mai disu se faca ce 'i va placea; cu tôte cã fiindu capu alu bisericii din Moldova pentru prestigiulu inaltei dregatorii ce ocupa este datoriu a nu se lasã se fie tratatu dupa chipulu si asema-narea D-lui Tell si Prelatiloru din Sinodu. Pentru punctulu 2, Mitropolitulu Moldovei nu póte sa dispuna, ci trebue ca omu onestu se întórca lucrulu depositatu in manele de la care l'a primitu, adica in manele tierei.

Aceste dise, declaramu ca nu este nici de onórea, nici de demnitatea Inaltu Pré Santiei Sale Parintelui Metropolitulu de Mol-dova si Suceva de a pune piciorul in Sinodu mai inainte de a resolve tiar'a aceste doue questiuni. Credemu cã in privinti'a acést'a, alaturea cu noi vomu avea pe intréga Romania crestina si ortodoxa.

VARIETATI.

W = Cãte-va cuvinte frumoase ale pianistului Liszt — Acumu 20 de ani celebrulu pianistu Liszt érá la Petersburg, intr'unu sa-lonu din inalta aristocritie, unde cãte-va persõne remarcasera atitudinea franca si independenta a artistului.

— Scusati, D. Liszt, ii dise de o data unu betrãnu gene-ralu, aruncandu o privire de mania pe numerõsele decoratiuni ce ornau hain'a pianistului, servit'ati vre o data in armata?

— Nici de cum, se grabi a raspunde interpelatulu; déru D-tea, generale, cantat'ai vre o data din piano?

— Alta data la 1838, Liszt ímplea de entusiasmu salõnele Vienei. Intr'o séra candu avusese unu succesu prodigiosu, mandr'a princesa de Metternich ii dise suridendu:

— Imi pare cã faceti bune afaceri?

— Nu facu afaceri, D-na, respunse Liszt, facu musica.

(§§) Unu medicu escellentu. — Unu antreprenoru de marmu-raria stiedea in pragulu usiei cu unu vecinu. De o data face o salutare grabnica si respectuosa unu domnu decoratu ce trecéa pe dinaintea loru.

— Cine e? intrebã vecinulu.

— Doctorulu M.....

— Mediculu D-tãle?

— Nu... Dér profesiunea sa imi aduce multu castigu.

(† Necrologu.) **Matild'a Pascaly**, marea artista romana, carea in două rânduri delectase publicul nostru ciscarpianu cu producțiunile sale artistice, in 10 ale curentei a încetat din viață. Fia-i tierin'a usiôra si amintirea vecinica!

□ Inca la antaiulu sinodu eparchialu se facuse planulu infintiarei unei scoli mai nalte de invetiamentu aici in Aradu. Acest'a planu de atunci si pana adi, nu numai a remasu unu *pium desiderium*, ci credintiosii nostrii pierdura chiar pe neinsemnat'a subvențiune, ce capeteni'a orasianesca li-a fostu datu pentru esarendarea localitatilor de scôla. In asia critice impregiurari cetatianulu si asesorulu consistorialu Dlu Georgiu Dogariu ingrigiatu multu de sôrtea bisericeii si a natiei sale a caroru fiu credintiosu este densulu, inca in ver'a trecuta din indemnulu propriu a luat inceptulu la infintierea unei scoli pentru tene-rimca nôstra, ardiendu spre acelu scopu pe spesele proprii la 100,000 caramidi, si cu carale sale purtandu peste 267 ladi de nasipu. Felicitâmu din inima pre Dlu G. Dogariu, pentru ingrigirea ce o are de causele nôstre scolare, si dorimu cã precum Dsale nu-i lipsesce bunavointi'a si faptele bune se nu-i lipsesca nici imitatorii.

× In formulariulu ce s'a datu din partea acestui Consistoriu prin cerculariulu publicatu in partea oficiale a „Luminei“ Nr. 51. la protocolulu nascutiloru si botezatiloru s'a pusu din gresie-la „Numele si starea preotulu *cununatoriu*“; ce inse sè se indrepte asia: „Numele si starea preotulu *botezatoriu*.“

(Alu 22-a centeniu a lui Confuciu). — Imperatorulu Chinei s'a hotaritu sè celebreze cu mare pompa alu 22-a centeniu a lui Confuciu, marele reformatoru chinesisu, care pica la 8 Maiu 1881. Se voru adresã invitatiuni la toti reprezentantii puterilor europene, si se va inaugura in acea di si o pagoda comemorativa a triumfulu guvernulu asupr'a rebeliloru ce au agitatu Chin'a in acesti ani din urma.

Pentru prim'a ôra, credemu, China recunôsce, din propri'a sa impulsione, ca esiste Europ'a

+ Dupa „Semenatoriulu“ de Barladu Prea SSa Metropolitulu Moldovei si alu Sucevei Calinicu Miclescu ar fi destituitu din inal'ta sa functiune. Acest'a s'ar fi intemplatu dupa o decisiune a sinodulu. Totu acest'a fôia ni spune, cã Pr. SSa n'a participatu si nici cã va participa la actele sinodulu, inse in 15 Nov va merge spre a luã parte ca membru alu senatulu, in sinulu carui-a va protestã cu energia contr'a calcarii ce s'a facutu drepturiloru Metropolitiei Moldovei si Sucevei. Precum se vede din partea a d'ou'a a relatarii numitei fôie, destituirea parintelui Calinicu nu este inca fapta complinita, pentru cã Pr. SSa numai in calitate de metropolitu pôte sè participe la lucrãrile senatulu.

[*] (Archimandritulu Bendella este numitu Metropolitulu alu Bucovinei si Dalmatiei. Salutandu acest'a numire nu ne putem retiené a dá viua espressionu sperantiei ce o nutrimu, cã parintele Bendella, ca fiiu alu nutiunii romane, se va nisiu din tôte puterile a vindecã ranele infipte in corpulu bisericeii gr. or. d'in Bucovin'a de cãtra predecesorulu seu, Hakmannr.

** Dlu protopopu Georgiu Vasileviciu in decurendu s'a mutat delu Beusiu in noulu seu protopopiatu alu Vilagosiuului, ce pana acuma fu administratu prin Dlu Nicolau Beldea. Dlu protopopu e o acuisitiune imbucurãtoria pentru inteliginti'a Aradulu.

= A Thiers si Henri V. — Luandu datulu memorabile de 1793 ca basa, si adunandu la ea numerele corespundietorie cu rangulu ce ocupa in alfabetulu francesu fia care litera a numelui D-lui A. Thiers.

A. T H I E R S

1 20 8 9 5 18 19 capetamu:

1793+1+20+8+9+5+18+19 = 1873 datulu caderii D-lui Thiers.

Apoi luandu anulu 1814 candu au reintratã Burbonii in Franci'a, si adunandu asemenea numerele corespundietore cu rangulu litereloru din alfabetu din cuvintele.

H E N R I V

8 5 14 18 9 5 capetamu:

1814+8+5+14+18+9+5 = 1873 datulu avenirii regelui.

Post'a Redactiunei.

Societati de lectura a junimci romane din Beusiu: corerea vi se implinesce si veti primã fôia regulatu.

Eleviloru institutulu arhidiocesanu pedagogico — icologicu in Sibiu: Calificarea Dvostre in modulu descoporit, e garantia de prosperaro pentru biserica. Fôia veti capetã.

Dlu Giladamu. docinte: S'a indreptatu.

Dlu J. P. par. si insp. in Jancahidu: Nici favoru nici nedreptate nu tr'a facutu mai multa sèu mai pucina decãtu la alti DD. protopopi si inspectori de scôle, amesuratu programulu datu de sinodulu eparchialu si publicatu in Lumina Nr. 1. 1872. unde sta.

§. 6. Comunele bisericesci sunt detore a prenumerã fôia oficiala din mîdilôcele loru proprie. De asemea se astèpta, fiindu interesulu si necesitatea evidente ea fia care protopresviteru si preotu, inspectore scolaru si invetiatoriu confesionalu se prenumere acest'a fôia.

§. 7. Protiulu de penumeratiune pentru comune se statoresce in d'oué clase ect. ect.

Cei 3. fl. i-am primitu la timpulu seu.

Dupa numerii cei doi precedinti acest'a de facia ar trebui se contiena numai o diumetate de cõla; danu inse o cõla intrêga, ca On. cetitori sè pôta avé tõta lucrarea sinodulu electoralu intr'una.

CONCURSU.

3

Se escrie pentru umplerea postulu invetiatorescu la scõla romana conf. gr. or. in comun'a Spatta, Comitatulu Carasiu, cu terminu pana la 18 Novembre a. c. st. vechiu in care di va fi si alegerea.

Emolumintele suntu

1. bani gata	52 fl. 50 cr. v. a.
2. clisa	100 ft.
3. sare	50 ft.
4. grâu	10 meti pos.
5. cucurudiu	20 " "
6. lemne	8 stengeni

7. pamentu estrav. 4. jugere

8. cuartiru liberu cu gradina.

Competitorii au pana la terminulu susu pusu a-si substerne recoursele inspectorulu de scôle subsemnatu.

per Berzova in Zabaltiu in 25. Octobre 1873.

In contielegere cu comit. paroch. Demetriu Jucu insp. cer. de scôle.

CONCURSU.

2

Statiunea invetiatoresca din comun'a Poiëna cottulu Biharei inspectoratulu Vasicolu fiindu ocupata numai in modu provisoriu, — pentru ocuparea aceleia definitivu, se deschide concursu cu terminulu pana la 18 Novemb. a. c. st. v. candu se va tiené si alegerea.

Emolumintele impreunate cu acest'a statiune sunt. 80 fl v: aus. 8 cubule de bucate, 8 orgii de lemn, cuartiru liberu cu gradina de legume si venitul cantoralu.

Doritorii de a ocupã acest'a statiune sunt avisati a-si trimite recursurile instruite in intielesulu statutulu organicu si indreptate catra comitetulu parochialu subscrisulu in Criscioru. Criscioru 2 novembre 1873.

Petru Bogdanu.

Insp. scol. in contielegere cu comitetulu parochialu.

CONCURSU.

2

Pentru postulu invetiatorescu in Comuna Ghiroda pana in 2. Decemb. a. c. candu va fi si alegerea.

Doritoriu de a ocupã acestu postu au a asterne recoursele scrise cu man'a propria si adresate comitet. paroc. din Ghiroda — Dom. Inspectoru de Scôle cercualu Dr. P. Vasiciu instruite cu testimoniulu daspre absolvirea preparandiei, despre esamenulu de calificatiune, despre absolvirea vreunoru clase pregatitore si de moralitate pana in diu'a mai sus insemnata; totodata aspirantii la acestu postu au in un'a din Dumineci sèu Serbatori a se presintã la biserica pentru a dovedí desteritatea in tipicu si cantare.

De acestu postu suntu legate urmatõriele emoluminte:

a) Cortelu liberu cu graoina de legumi.

b) 180 fl. v. a. in bani gat'a din acestu salariu are ar fi provediutu. Invetiatoriulu cu 4 stangeni de lemne, era separatu

c) 4 Stangeni suntu destinati pa sam'a scõlei.

d) 4 jugere semanatura.

e) in bucate 30 cubule de grau si 25 cubule de cucuruzu. Ghiroda 1. Novembre. 1873.

Comitetulu paroch. In contielegere cu Dom. Inspec. de scõl. cerc. Dr. Vasiciu.